

METODERAPPORT

SKUP 2005

.....

fra NRK- journalistene

TORILL SVAAR og ANNE LOGNVIK

.....

”DE FARLIGE HJELPERNE”

.....

SENDT I

NRK-BRENNPUNKT 2. MARS 2004

.....

BRENNPUNKT 2. MARS 2004

”DE FARLIGE HJELPERNE”

PROGRAMANSVARLIGE:

TORILL SVAAR
NRK BRENNPUNKT
0340 OSLO
torill.svaar@nrk.no
mob: 90605703

ANNE LOGNVIK
NRK TELEMAR
3910 PORSGRUNN
anne.lognvik@nrk.no
mob: 91183745

FOTO :

BJØRN LIEN
NRK BRENNPUNKT
0340 OSLO
bjorn.lien@nrk.no
mob: 916 46179

KLIPP:

KJERSTI APENÆS
NRK BRENNPUNKT
0340 OSLO
kjersti.apenæs@nrk.no
mob: 979 750 99

PRODUKSJONSLEDER :

GERD JULIE BY
NRK-BRENNPUNKT
0340 OSLO
gerd.by@nrk.no
991 67 468

1. METODERAPPORT

Denne metoderapporten har vært vanskelig å skrive fordi det er så mye vi ikke kan fortelle. Programmet handler om en barnevernsak 20 år tilbake i tid i en familie med to voksne og fem barn. I denne familien på sju, har vi hatt kontakt med seks av dem.

Vi skriver bare om de tre vi møter i programmet.

Under arbeidet har vi fått tilgang til taushetsbelagt materiale. Det er derfor en rekke hensyn vi må ta under utarbeidelsen av denne metoderapporten.

Metoderapporten fokuserer på de etiske utfordringene vi visste vi sto overfor og hvordan de er løst frem til ferdig program.

2. BAKGRUNN

2.1 SØYLAND-SAKEN

Lokale aksjonister og velmenende politikere går ofte i felles front med foreldre for å få omgjort barnevernsaker, spesielt når det er spørsmål om omsorgsovertakelse.

Like før jul i 1986 grep en aksjonskomité av byens beste borgere inn og klarte å skvise barnevernet i Porsgrunn. Urettvis og uten å ha kunnskap om denne familiens faktiske forhold, førte deres aksjon til at fem barn vokste opp under uverdige forhold.

De ble alle rusmisbrukere.

Pressen og aksjonskomiteen spilte på lag. - Denne saken skal vi vinne, var parolen.

Søyland-saken var Norgeshistoriens mest omtalte barnevernsak helt fram til Svanhildsaken.

2.2 SVANHILD-SAKEN SOM BAKTEPPE

Høsten 2003 eksploderte Svanhild-saken i media. Pressens behandling satte nok en gang barnevernet i miskreditt. Svanhild og hennes far er aktive i den landsomfattende organisasjonen som kaller seg ”Gruppen til familiens selvstendige rett”. Det er et slags borgervern av personer som har hatt dårlige erfaringer med barnevernet. De går offentlig ut på internett med svartelisting av fagpersoner som de mener går barnevernets ærend i vanskelige barnevernsaker.

Omtalen av Svanhild-saken i alle medier var nok en gang en massiv og ensidig støtte til en forelder. Barnevernet var fraværende av hensyn til taushetsplikten.

Problemstillingene i Svanhild-saken var helt parallell til den snart 20 år gamle Søyland-saken. Det var de samme type aktører som engasjerte seg, og den samme voldsomme mediadekningen som sto på foreldrenes side, både i pressen, radio og TV.

2.3 VÅR PROBLEMSTILLING

Vi kjente til Søyland-saken. De fem barna er nå voksne og spørsmålet vi stilte oss var om vi kunne få dem i tale for å høre deres historie. Det ville kaste nytt lys over saken fra den gang, og kanskje også sette Svanhild-saken i perspektiv.

Vårt fokus skulle være hvordan privatpersoner – og presse – i en enkelt barnevernsak tar på seg ansvar for den stumme tredjepart (barna) uten å ha kompetanse, evner eller tid til å følge opp. Kunne vi ved å fortelle historien om Søyland-saken og de konsekvenser den fikk for barna, fortelle den store historien om hvor farlig det er at folk flest tar affære og blander seg opp i vanskelige barnevernsaker. Til skade for barna.

For vi visste at det sto dårlig til med barna.

Kunne vi finne forskning som viser hvordan det går med barn etter et barnevernsvedtak.

3. OPPSTARTEN

3.1 BRENNPUNKTS IDE

Brennpunkt ide var å sette søkelyset på en av Norges mest omtalte barnevernsaker på åttitallet, og se hvordan det gikk i ettertid med den uskyldige tredjepart, nemlig barna.

NRKs distriktskontor i Telemark laget program på 90-tallet om Søylandsaken. Men verken barna, faren, moren eller medlemmene av aksjonskomiteen var med i programmet.

En lokalavis hadde intervju med en av guttene ved juletider i 2003. Ellers er det ingen som har snakket med Søylandbarna for å høre hvordan det gikk med dem.

Lokalaviser og riksaviser som dekket saken i månedsvis i 1986/87, har ikke vist noen interesse for saken i ettertid.

Ingen har heller spurt aksjonskomiteens medlemmer om hvordan de har forholdt seg til det ansvaret de faktisk påtok seg da de lovet å være faddere for ungefokken, og støtte og hjelpe dem under oppveksten.

3.2 STARTEN

Det eneste vi hadde i starten var en enorm bunke med alle sakspapirene og en like stor bunke med gamle avisutklipp.

3.3 SAMARBEID MELLOM DISTRIKTKONTOR OG BRENNPUNKT

Programmet ble laget i samarbeid med NRKs distriktskontor i Telemark og Brennpunktredaksjonen i Oslo. Det har vært en viktig forutsetning for å få til programmet. Lokalkunnskap og nettverk kombinert med TV-journalistisk spisskompetanse på dokumentar, la grunnlaget for utvikling og gjennomføring av programideen.

3.4 ET ETISK MINEFELT

Med alle gode journalistiske hensikter om å belyse prinsipielt viktige spørsmål om aksjonisters rolle i vanskelige barnevernsaker, var det viktig å finne ut hvordan vi skulle nærme oss familien (to foreldre og fem barn) og hvordan og hvorfor vi skulle stille aktørene til ansvar etter så mange år.

Det var et etisk minefelt.

Fordi:

Hva skjer med familien når vi ripper opp i historien på nytt?

Var det belegg for å klandre aksjonskomiteens medlemmer for å ha sviktet barna?

Kan vi si at ungene ville hatt et bedre liv dersom barnevernet hadde fått det som de ville og plassert ungene hos fosterforeldre?

Hvordan skulle vi beskytte familien?

4. Å FÅ AKTØRENE I TALE - METODE

Hvordan skulle vi nærme oss familien – mor og far og fem barn?

Og hvordan og når skulle vi ta kontakt med aksjonskomiteens medlemmer?

Var det mulig å få til konfrontasjoner?

4.1 Barna

Vi oppsørte den ene datteren, Bente, og etter flere møter med henne sa hun ja til å være med - uansett om faren godtok det eller ikke. Hun bodde vekselvis hjemme og borte, alt etter farens forgodtbefinnende. Hun flyttet ut i campingvognen i hagen sommeren 2004 for å være

for seg selv. Hun ble forsynt med subutex av faren, men visste at hvis faren slo seg vrang, måtte hun skaffe seg subutex på andre måter.

Til tross for denne kinkige livssituasjonen valgte hun å være med i programmet. Vi måtte spørre oss om Bente forsto konsekvensen av å stå fram i et slikt program. Det påhvile oss et stort ansvar å beskytte henne.

Den andre datteren, Ann-Berit, sa både ja og nei til å være med i programmet. Hun lå på sykehus og var også avhengig av farens goodwill. Hun skulle skrives ut til jul og da måtte hun bo hjemme hos faren. Derfor sa hun at hun ville være med hvis faren ga henne lov til det.

Den eldste datteren bor ikke i Porsgrunn og ble ikke kontaktet. Hun har stiftet egen familie. De to brødrene hadde vi etter hvert god kontakt med, men de ville ikke være med i programmet. Det respekterte vi.

4.2 Faren

Faren var en viktig person å få i tale. Faren var hovedpersonen i familiens drama fra den gang. Det var han som gikk til media med saken. Det var han som hadde gode støttespillere, og som førte til at aksjonskomiteen ble opprettet.

Farens ord var også helt avgjørende for om døtrene ville være med i programmet eller ikke. Da døtrene fortalte ham om Brennpunkts planer, nektet han dem å være med. Hvis han hadde lyktes med det, ville vi ikke fått noe program. Det var viktig for oss at det var vi som fortalte ham hvilket program vi skulle lage, ikke barna.

Den første telefonen til faren ble katastrofal. Han satte seg på bakbeina og ville aldri ha noe mer med NRK å gjøre.

Vi hadde et problem. Vi tok kontakt med Bentes advokat som kjente faren. Hun klarte å overtale ham til i hvert fall å la oss få lov å komme å snakke med ham. Vår første samtale skjedde dagen etter hjemme hos ham i Porsgrunn over fem timer. Vi fikk god kontakt, og han ga uttrykk for at han stolte på oss.

Utgangspunktet hans var at familien har lidd nok og at de måtte få være i fred. Å rippe opp i denne saken på nytt, ville nok en gang stigmatisere dem og sette Søyland-navnet i miskreditt. Han sa: - Nåde dere hvis dere kritiserer aksjonskomiteen.

Vårt poeng overfor ham var at døtrene er voksne og har rett til å bestemme selv. Det er deres liv det handler om først og fremst.

Etter mye om og men og flere besøk godtok han at Bente og Ann-Berit var med i programmet.

Han ville selv ikke delta i programmet.

Vi var i Porsgrunn over to perioder før jul og en periode etter jul for å filme. Vi var innom faren hver dag. Profesjonelt handlet det om å bygge tillit og i siste instans få ham til å stille opp til intervju. Han var etter hvert helt åpen og fortalte alt.

Men stilte han til intervju? Han sa uavbrutt nei i to måneder til tross for mange, mange timers samtaler.

- La meg få fred, sa han. Det kommer ingenting godt ut av det. Alle vil nok en gang vende oss ryggen. Hjelpeapparatet vil hevne seg.

Hadde han et poeng?

4.3 NÅR ET TEAM FUNGERER

Den siste ettermiddagen vi filmet, satt fotografen og vi hjemme hos faren og oppsummerte hva vi hadde gjort og pratet om løst og fast i timevis. Faren var fortsatt fast bestemt på at vi ikke fikk noe intervju.

Fotograf Bjørn Lien har et lite småbruk og driver mye med tømmer og hogst, som også var farens viktigste jobb før han ble uføretrygdet. De fant tonen. På snedig vis snudde faren mens vi var ute av stuen et øyeblikk. Da vi kom tilbake sa fotografen til faren – da går jeg og henter kamera!!! Og faren sa OK.

Klokken var ni om kvelden, vi hadde sittet der i stua og pratet siden kl. 16.

Fotografen var sterkt engasjert i historien og programmet og hadde vært sammen med oss i mange møter med faren i løpet av opptaksperioden. Hans rolle der i stua, den kontakten han skapte med faren, mann mot mann, var utslagsgivende for at faren stilte opp.

Vi tolker det slik at vi som team fungerte strålende.

Å få intervju med faren var en stor lettelse for oss i det videre arbeidet og helt avgjørende for helheten og substansen i programmet. Alle parter fikk komme til orde. Seerne kunne dømme selv.

Takket være vår gode kontakt med faren, fikk vi låne alle familiealbumene han hadde. De ble en særdeles viktig del av fjernsynsprogrammet fordi det ikke fantes noe annet materiale å bygge på enn avisutklipp.

4.4 Fostermoren

Bentes fostermor har vært Bentes viktigste støttespiller opp gjennom årene, men de hadde delvis mistet kontakten fordi Bente ruset seg. Av hensyn til fostermorens andre barn, kunne hun ikke invitere Bente hjem til seg. Derfor var kontakten nå sporadisk. Hun var villig til å være med fordi hun mente Bente trengte hjelp for å komme seg ut av misbruket. Fostermoren mente også at program kunne være positivt for Bente.

4.5 Barnevernet

Barnevernslederen fra den gang stilte frivillig opp fordi hun mente at alle de involverte - også barnevernet - hadde grunn til å skamme seg over å ha svikta Søylandbarna.

4.6 Aksjonskomiteen.

Aksjonskomiteens medlemmer vegret seg alle for å være med. Og vi måtte bruke mye kløkt for å få dem på gli. Dette var så lenge siden at de husket ikke så mye lenger. Og, det hadde jo gått bra med familien, hadde det ikke?

Et medlem av aksjonskomiteen sa på telefon at han ikke ønsket å være med og at han dessuten var bortreist i utlandet på våre opptaksdager. Da sa vi at vi kunne komme etter og gjøre opptakene der. Eller tilpasse oss den tiden han var i Porsgrunn etter jul. Han ga seg.

Et medlem skyldte på sykdom. Vi tok flere runder på telefon og hadde en lengre samtale i direkte møte med ham. Han stilte opp.

Et tredje medlem skulle opereres, så det passet heldigvis ikke. Vi flyttet opptaksdag til før operasjonen. Ringte en morgen helt uforberedt, og spurte om det var OK at vi kom.

Et fjerde medlem husket ikke så mye, og mente han var perifer i komiteen. Han hadde bare stilt opp i aksjonskomiteen fordi han kjente faren. Han ville helst slippe å bli intervjuet..

Men han ga seg.

Aksjonskomiteens medlemmer ble kontaktet like før siste opptaksfase.

4.7 Journalistene

Vi kontaktet journalistene til slutt. En fra en lokalavis som hadde fremstilt saken relativt nyansert, en fra en lokalavis som aktivt støttet faren og aksjonskomiteen, og en fra en riksavis som støttet og samarbeidet med aksjonskomiteen hele veien. En av journalistene måtte overtales til å stille opp.

5. OPPTAKENE - METODE

5.1 Alle ble intervjuet hver for seg.

Alle aktørene ble gjennomintervjuet enkeltvis. Ann-Berit og Bente, faren, fostermoren, barnevernlederen, fire medlemmer av aksjonskomiteen og tre journalister. I alt 12 personer. Vi aksepterte det som etisk forsvarlig å intervjuer Ann-Berit og Bente selv om de gikk på metadon og subutex og andre stoffer. Og overlot den etiske vurderingen om hva vi kunne bruke til redigeringsfasen.

Vi avlyste likevel intervju med Ann-Berit en dag hun hadde sprukket og gikk på amfetamin.

Vi tok intervju med Bente selv om hun den dagen ikke hadde fått tak i subutex. Teamet hadde ventet i flere timer om morgenen på at hun skulle bli klar til opptak i campingvognen. Også da gjorde vi opptak som vi tenkte vi fikk ta stilling til i redigeringsfasen. Vi var i grenseland.

Ann-Berit og Bente hadde aldri sett den store bunken med avisutklipp fra den gang, og var rystet over at det var dem det handlet om.

Vi virvlet opp biter fra deres fortid som et stort lappeteppe – det var viktig at de fikk snakke ut. Det var første gang de begge fortalte hele sin livshistorie i detalj etter hvert som de husket den. Vi var der og hadde god tid. Også til å lytte. Kanskje også til å sette historiene deres i perspektiv. Vi visste under marsjen at svært, svært mye av det de fortalte tilhørte privatlivet og hadde ingenting i vårt program å gjøre.

Men også for de andre aktørene var dette lenge siden. Og mye hadde gått i glemmeboken. Vi brukte derfor også god tid under intervjuene med dem, og viste dem avisutklipp for å hjelpe på hukommelsen. Og da husket de godt.

5.2. KONFRONTASJONER

Programmets bærende element var å få ”partene” til å møtes og snakke sammen. Vi visste at det ikke hadde vært noen kontakt mellom noen av dem etter at Søyland-saken stilnet i mediene.

Det var viktig at det skjedde der og da, altså at ingen hadde fått tid til å forberede seg på hva de skulle si. Det måtte skje spontant og ekte....

Et medlem av aksjonskomiteen hadde ikke sett ungene på 15 år. Vi kjørte henne til sykehuset uten at hun visste hvor hun skulle på forhånd. Ann-Berit ble lam fra livet og ned etter en motorsykkellulykke for noen år siden, og den ene foten var nettopp amputert.

Møtet mellom henne og Ann Berit ble sterkt. Ann Berits reaksjon etter dette møtet åpnet programmet.

Barnevernsleder Turid Berg møtte Bente i sentrum uanmeldt. De hadde ikke sett hverandre siden saken sto på – og fortalte begge at de hadde krysset gaten for å unngå kontakt i alle disse årene. Det kom til en forsoning – og Bente ble invitert til møte for å diskutere hva Turid Berg kunne gjøre for å hjelpe henne videre.

Vi hadde avtale med sogneprest Bergen om å gjøre intervju i kirken. Vi hentet Bente, hennes nabo og leder av aksjonskomiteen Arnfinn Rosland, barnevernleder Turid Berg, og fostermoren Gerd Irene Nerland. Alle var uforberedt på hva som skulle skje. I kirken møttes sognepresten og barnevernlederen til konfrontasjon. De hadde ikke snakket sammen siden barnevernet trakk seg ut av saken. Samtalen var ”styrt” av oss i den forstand at vi sto på sidelinjen og ga dem spørsmål som var viktig at de fikk snakket sammen om. Det ble et sterkt møte der begge forsvarte sitt ståsted fra den gang. Og barnevernlederen fikk sagt noen pauli ord til amatørerne i aksjonskomiteen. Som sognepresten avviste. I møtet mellom Bente og Arnfinn Rosland der og da på kirkebenken kom det frem helt nye sider av aksjonskomiteens svik overfor barna. Ikke minst fordi Bente var blitt trygg sammen med oss og var på offensiven. Hun lot et rettferdig sinne komme til overflaten, og det ble et av de programmessige høydepunktene fordi det så klart illustrerte avstanden mellom Søylandbarna og aksjonistene.

6. REDIGERINGSFASEN - METODE.

6.1 JOURNALISTENE BLE VALGT BORT I PROGRAMMET

Intervjuene med journalistene ble ikke brukt i programmet. Vi vurderte det slik at medias rolle kom godt frem gjennom alle avisutklippene vi hadde og i kommentars form. I slutfasen av redigeringen da noe måtte ut, valgte vi derfor å ta ut journalistene. For oss var det viktig å holde et klart fokus, og i denne saken valgte vi å ha barna og konsekvensene for dem i fokus. Medias rolle var viktig, men ble likevel et sidespor. Aksjonistene og deres svik var viktigere sett fra barnas side.

6.2 EKSPERTENE BLE VALGT BORT I PROGRAMMET

Innimellom opptaksperiodene gjorde vi omfattende research og forsøkte å kartlegge og kontakte det som fantes av ekspertise og fagfolk på feltet. Vi lette spesielt etter undersøkelser som kunne si noe om hvordan det går med barn etter et barnevernsvedtak. Det viste seg at det ikke finnes noen forskning på dette i Norge. Det foreligger noen svenske undersøkelser, men de kunne vi ikke bruke fordi referansegrunnet var for dårlig. Vi konkluderte med at det ikke finnes seriøs forskning som kan fortelle om effekten av ulike barnevernstiltak eller bruken av fosterhjem.

Derfor valgte vi å konsentrere programmet helt og holdent om den historien vi skulle fortelle, og bruke research og det stoffet vi hadde til våre internettsider. Og nyhetsoppdrag i radio.

6.3 ETIKKEN I REDIGERINGEN

Vi hadde utrolige 360 sider med utskrift av intervjuer og samtaler, som ble skåret ned til 12 manussider i det ferdige programmet.

Intervjuene var lange fordi alle var gjennomintervjuet fra A til Å. Vi vurderte at det var riktig for å få frem alle sider av saken og gi folk tid. De skulle få fortelle så mye som mulig. De ble stilt alle spørsmålene, også de kritiske. Når intervjuet var over spurte vi om det var noe de ikke hadde fått sagt eller ville si på en annen måte fordi vi konfronterte dem med følsomme saker av til dels privat karakter.

Problemet ble at de ga mer av seg selv. Det gjorde det vanskeligere for oss under redigeringen, fordi det er vi som må ta ansvar for hva de kan få lov å si i det offentlige rom. I redigeringen valgte vi ut det som knyttet seg til deres egen rolle og deres egne synspunkter den gang og nå.

Det var altså første gang noen hadde spurt hvordan Bente og Ann-Berit hadde hatt det under oppveksten. Jentene husket lite i starten, og kunne ikke sette ord på hva de hadde vært gjennom. Fordi vi var i Porsgrunn 4 ganger, fra oktober til januar, fikk de tid til å tenke og huske. Og spørsmål ble hele tiden stilt om igjen i de ulike situasjonene vi plasserte dem. I redigeringen av Ann-Berit og Bente brukte vi bare det vi hadde fått bekreftet fra andre var sant. Samtidig måtte vi trå varsomt med historier de fortalte som kunne ramme dem som ikke var med i programmet. Og vi måtte beskytte dem mot seg selv. Det var en nitidig prosess. En setning midt i en fortelling som måtte vekke. Så lite som et ord i en setning som ikke kunne taes med.

Redigeringen av det aktørene fortalte var en øvelse i antydningens kunst.

6.4 UNDERTEKSTEN:

I denne historien er det mange ofre. Vi måtte fortelle en historie uten å røpe detaljer om hva som hadde foregått, fordi det tilhører privatlivet.

Derfor var det viktig i redigeringen av programmet å få frem underteksten:

- at seerne skjønnte at barnevernet ble fratatt muligheten til å gjøre jobben sin, men at også de sviktet.
- at seerne skjønnte at medlemmene av aksjonskomiteen handlet ut fra et kristent ståsted
- at seerne skjønnte at den velmenende aksjonskomiteen sviktet ungene.
- at seerne fikk en magesfølelse om at private og ukyndige personer bør holde seg unna vanskelige barnevernsaker.
- at seerne skjønnte at det bør stilles spørsmål ved pressens rolle i barnevernsaker
- at fostermoren var et kjærlig menneske som kunne ha reddet Bente tidlig i livet.
- at biologiske foreldre ikke alltid er egnet til å vurdere barnas beste
- at farens utsagn der han sa: tror du de ville fått det bedre hvis de ble spredt syd, øst, vest og nord, tror du det? ble hengende i luften.

I det ferdige programmet mener vi at vi kan svare ja på alle spørsmålene i underteksten.

6.5 ANDRE HENSYN VI TOK:

Alle albumbilder av den delen av familien som ikke var med i programmet, ble sladdet. I utannonseringen sa vi at moren fikk tilbud om å være med, men at hun takket nei. Vi supret navn bare en gang for å skåne Søylandnavnet. Hver gang vi var i Porsgrunn brukte vi leiebil uten NRK logo for ikke å vekke oppsikt.

7. HVA SKJEDDE ETTER PROGRAMMET?

7.1 VISNING

Faren bøyet altså av og lot seg intervjuet i 12. time. Vi dro hjem til ham i Porsgrunn da programmet var ferdig og før det skulle sendes for at han skulle få anledning til å komme med sine reaksjoner og eventuelle innvendinger,

Men faren ville ikke se programmet på forhånd.

Vi gjorde avtale med ham om at han måtte ringe straks han hadde sett det, slik at vi kunne prate sammen og diskutere om vi hadde holdt ord. Han ringte aldri tilbake. Hans rolle i programmet ble berømmet av mange.

Bente og Ann-Berit så programmet sammen med oss før det ble sendt og var rørt og stolt. Aksjonskomiteen og de andre aktørene ble invitert til egen visning av programmet før sending.

Farens advokat sendte brev til Brennpunkt etter at programmet ble traillet og før det var sendt. Vi ble bedt om fjerne tittelen: De **farlige** hjelperne. Det tok vi ikke til følge.

7.2 KONSEKVENSER FOR BENTE OG ANN-BERIT

Bente fikk telefon fra et for henne ukjent ektepar to dager etter at programmet var sendt . De hadde reagert umiddelbart da de så henne på TV, og ville hjelpe henne. De kom for å hilse på henne i Porsgrunn og inviterte henne der og da med tilbake til sitt hjem i Åmli.

Vi var bekymret da vi fikk vite det, fordi ekteparet hadde ringt til Bentes advokat for å fortelle hva som hadde skjedd. Det hele virket mistenkelig. Etter å ha sjekket med diverse instanser, skjønnte vi at Bente var i gode hender. Ekteparet hadde hundekennel og begravellesbyrå, og hadde tatt seg av et par-tre narkomane av gangen over tid.

Til Brennpunkts årskavalkade i desember 2004 dro vi ned til Bente. Da hadde hun bodd i Åmli i 9 måneder. Hun var rusfri, gikk på skole, hadde fått en venninne og hadde planer klare for videre skolegang. Hun er et nytt menneske, og hun sa TV programmet hadde reddet livet hennes.

Se vedlegg 1

Vår kontakt med fostermoren ble også starten på ny kontakt mellom Bente og henne. Fostermoren er igjen Bentes viktigste støttespiller.

Barnevernleder Turid Berg tok ansvar. Hun fikk kjørt Bente frem i køen for behandlingsplass mot rusmisbruk. Når det kom så langt, trengte ikke Bente plassen.

Barnevernleder Turid Berg sørget også for at Ann-Berit fikk velge mellom ulike offentlige tilbud om behandling og bolig. Men Ann-Berit tok aldri imot. Hun giftet seg en stund etterpå.

Ingen i aksjonskomiteen har tatt kontakt med verken Bente eller Ann-Berit etter programmet.

7.3 MEDIEOPPSLAG

NRK fulgte opp med innslag fordi Bentes advokat var på hugget etter programmet for å melde erstatningssak mot kommunen for offentlig omsorgssvikt. Bakgrunnen for det var barnevernleder Turid Bergs innrømmelse i programmet om at det var et svik fra barnevernets side overfor barna.

Porsgrunn kommune hevder at erstatningskravet er foreldet og dessuten at dette ikke er kommunens ansvar. Porsgrunn kommune ble nemlig overprøvet av staten ved fylkesmannen. Rettsaken om erstatningskravet fra Bente kommer opp i april i år.

NRKs distriktskontor i Telemark laget flere innslag om en påfølgende erstatningssak.

Avisene var stort sett helt tause. En som sendte leserbrev til flere lokalaviser fikk det ikke på trykk.

NRK Dagsnytt fulgte opp folkeaksjonen ”Gruppen til foreldres selvstendige rett” som har svarteliste på Internett over personer som de mener er i lommen på barnevernet. Mange aviser skrev om saken. Datatilsynet sa de ikke kunne ta affære.

I artikler på Brennpunkts nettside skrev vi mange artikler, også om Svanhild-saken. Nettsidene hadde treffrekord.

Se vedlegg 2

E-post og reaksjoner inn til Brennpunktredaksjonen var overveldende og kom fra hele landet, både fra privatpersoner og fagfolk

8. AVSLUTNING

Det er grunn til å stille spørsmål om verken barnevernet eller media har lært noe som helst av de bitre erfaringen som ble gjort i Søylandsaken for snart 20 år siden.

Søylandsaken virvlet opp mange prinsipielle spørsmål internt om hvordan barnevernet skal forholde seg til media og ytre press. Den forårsaket interne rapporter, seminarer og konferanser gjennom årene, med forslag til strategier for fremtiden. Barnevernleder Turid Berg har vært en viktig pådriver overfor sin egen organisasjon og departementet.

Svanhild-saken i 2003 kan tyde på at barnevernet ikke ligger under for ytre press, i og med at barnevernet/fylkesnemndas vedtak er opprettholdt i alle rettsinstanser til nå.

Men Svanhild-saken viser at barnevernet fortsatt ikke vet hvordan de skal takle presset fra media og private aksjonsgrupper.

Svanhild-saken viser at media ikke har lært noe som helst. Svanhild og hennes aktører fikk boltre seg fritt i media – til og med en støtteerklæring fra Wenche Foss fikk store oppslag.

Vår dokumentar om Søyland-saken fikk ingen omtale i noen medier. Det var helt stille. Var det noen der ute som fikk noe å tenke på?

Vårt arbeid med denne saken startet i april 2003.

Opptakene startet i oktober og programmet ble sendt 2. mars 2004

OSLO 20. JANUAR 2005

Torill Svaar

Anne Lognvik

Vedlegg 1 – VHS ”De farlige hjelperne” 2. mars 2004 + kavalkaden 14. desember

Vedlegg 2 – Brennpunkts internettsider

Vedlegg 3 – Research liste

Her er liste over personer/kilder vi snakket med under forberedelsene til programmet:

Mette Lisbet Jensen, Bentes advokat
 Øivind Kvello høgskolen i Sør-Trøndelag, barnevernssakkyndig og forsker
 Bård Hogstad FO
 Randi Reese forb.leder
 Ellen Galaasen , fellesorganisasjonen for barnevernansatte
 Kjell Terje Ringdal Dinamo , journalistikken i barnevernsaker ”Voksne for barn”
 Mona Lygre, Gruppen til familiens selvstendige rett
 Renate Hansen landsforeningen for barnevernsbarn
 Adv. Sverre Kvilhaug
 Adv. Vidar Lindboe
 Terje Ogden , prof. Psykologi Univ. Oslo ,leder barnevernets utviklingscenter
 Elisabeth Bache-Hansen ,NOVA
 Vigdis Bunkholdt sjefspsykolog ,
 Agnes Andenæs , NOVA
 Kristin Sandberg , jurist UiO
 Turid Haugli, prof. Jus i Tromsø
 Øyvind Kvello , høgskolen i Sør-Trøndelag, barnevernssakkyndig og forsker
 DOMMEN Svanhild-saken
 Adv. Ulf E. Hansen (adv. Ankepart Kvæningen ,rapporten fra barnevernets sakkyndige)
 Adv. Kari Paulsrud, Krut –senter for velferdsutvikling
 Tone Smith, juridisk avd. Barne- og Familiedep.
 Tone Ødegaard, barnevernsjef Stovner bydel
 Torill Havik, Barnevernets utviklingscenter Bergen
 Advokatforeningen ,infosjef Arvid Jacobsen
 Renate Wendelgaard (Nuvsvåg)Interesseorganisasjon for familier i konflikt med barnevernet:
 Ståle Forbergskog Støtteforeningen for barneverns ofre
 Hjørdis Rikstad Barneverns offerforeningen
 Ellinor Nerbø /Bodø Norsk bistand for barneverns ofre
 Erik Torall i Projure adv.firma (Irene)
 Fridtjof Feydt, lov om barneverntjenester
 Åge Simonsen dr.scient
 Anders Mathisen, landsforeningen for barnevernsbarn
 Marit Bergum Hansen, Aline barnevernsenter
 Sverige:
 adv. Siv Westerberg
 Bo Vinnerljung, sosialstyrelsen i Sverige